

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1991

Τὸ ἔργο ποῦ πραγματοποιήθηκε στὸ Κέντρο Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἔτος 1991 ἔχει ὡς ἑξῆς:

Α'. Εἰσαγωγή λαογραφικῆς ὕλης:

Τὸ Κέντρο ἐμπλουτίστηκε μέ:

1) 23 λαογραφικῆς συλλογῆς (χειρόγραφα ἢ δακτυλογραφημένες) συνολικῆς ἐκτάσεως 4.252 σελίδων.

2) 58 δίσκους, δημοτικῆς καὶ ἰδίως λαϊκῆς μουσικῆς κλπ. ποῦ κατατέθηκαν στὸ Κέντρο ἀπὸ παραγωγοὺς μέσω τῆς Ἑλληνικῆς Φωνογραφικῆς Ἐταιρείας POLYGRAM.

Β'. Ἀρχεῖακὸ καὶ εὐρύτερο ἐπιστημονικὸ ἔργο :

1) Ἀποδελτιώθηκε ὕλικὸ ἀπὸ χειρόγραφα σὲ 2.700 δελτία.

2) Ἐγινε ἀντιβολὴ 992 δελτίων.

3) Κατατάχθηκαν 3.000 δελτία.

4) Πρόγραμμα κωδικοποίησης καὶ ἀξιολόγησης τῶν χειρογράφων τοῦ Κέντρου: Ἐγινε ἀξιολόγηση 5 χειρογράφων τοῦ Κέντρου ἀπὸ τὴ Μακεδονία. Σκοπὸς τοῦ προγράμματος αὐτοῦ εἶναι ἡ κωδικοποίηση καὶ παρουσίαση μορφῶν τοῦ λαϊκοῦ βίου, ποῦ ἐναπόκεινται στὰ χειρόγραφα, καὶ ἡ ἀξιολόγηση τῶν καταγεγραμμένων στοιχείων. Περαιτέρω ἡ ἐπισήμανση τῶν φαινομένων καὶ τῶν ἐλλείψεων καὶ ἡ συμπλήρωσή των με ἐπιτόπια ἔρευνα, ὅπου ἀπαιτεῖται. Χαρτογράφηση μορφῶν τοῦ λαϊκοῦ βίου καὶ κατάρτιση καὶ δημοσίευση χαρτῶν εἰδολογικῶν-θεματικῶν, ποιοτικῶν καὶ τῶν ἐρευνηθεισῶν περιοχῶν. Προσέτι παρουσίαση καὶ ἀξιοποίηση τοῦ ἀποκειμένου στὸ Κέντρο ἐπιστημονικοῦ θησαυροῦ οὕτως ὥστε νὰ εἶναι προσιτὸς στὴν ἔρευνα καὶ τὸ εὐρύτερο κοινό. Χρήση τῶν στοιχείων ἀπὸ τὸν ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστή.

5) Βιβλιογραφία: Ἐγινε ἡ εὐρετηρίαση τῶν ὀνομάτων συγγραφέων τῆς βιβλιογραφίας 1976-1985, ἡ ὁποία ἐκτυποῦται: τόμ. KS'-KZ' (1981-1986) τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Κέντρου.

6) Ἀποστολὴ Ἐρωτηματολογίου: Ἐχει ἀποσταλῆ τὸ Ἐρω-

τηματολόγιο για έπιπλα και σκεύη (Β. Έρωτηματολόγιο για έπιπλα και σκεύη. κού- νιες, κρεβάτια, κλπ., 'Αθήνα 1984) στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Έκπαίδευσης του νησιωτικού χώρου και τής Πελοποννήσου. Με τις ληφθεϊσες και τις αναμενόμενες απαντήσεις αποσκοπεϊται ή συμπλήρωση του ύλικου για τὸ πρόγραμμα αὐτὸ του ύλικου βίου: Έξέταση τῶν επίπλων και σκευῶν στις διάφορες μορφές και μελέτη τους, συγκρίσεις και διαπιστούμενες τάσεις, διαχρονική έρευνα τῶν στοι- χείων. Τὸ αντικείμενο αὐτῆς τῆς έρευνας ανήκει στα φθίνοντα και πλέον εὐάλωτα στοιχεία μέσα στη σύγχρονη πολιτισμική δομή και είναι επιτακτική ανάγκη περά- τωσης, εκτύπωσης και διάσωσης τους. Έκτος δὲ του ὅτι αποτελοῦν μέρος τῆς πολι- τισμικῆς μας ταυτότητος, παρουσιάζουν ενδιαφέρον για εὐρὺ φάσμα ἐπιστημόνων καθὼς και για τὸ εὐρύτερο κοινό.

7) Π ρ ό γ ρ α μ μ α ἔ κ δ ο σ η ς α ἰ ν ι γ μ ά τ ω ν : Γίνεται προετοιμασία για τὴν έκδοση αἰνιγμάτων. Αὐτὴ θὰ συμβάλῃ στὴν εὐρύτερη γνώση του λαϊκοῦ πολι- τισμοῦ και εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ γίνῃ εὐχάριστα ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸ εὐρὺ κοινό.

8) Τ ρ α γ ο ύ δ ι α : Συνεχίστηκε ἡ προετοιμασία τῆς έκδόσεως του Β' τόμου τραγουδιῶν.

Γ. Μουσικὸ Τμήμα (δισκοθήκη-ταινιοθήκη) :

1) Έ γ ι ν ε ἡ κ α τ α γ ρ α φ ῆ στὸ εἰδικὸ βιβλίο καταγραφῆς μουσικῆς ὕλης 23 ἡχογραφήσεων και ὁ καθορισμὸς του εἴδους του ρυθμοῦ τους.

2) Σ υ ν τ ῆ ρ ῆ σ η τ ῶ ν τ α ι ν ι ῶ ν : Γυρίστηκαν 140 ταινίες πρὸς στοι- χειώδη συντήρηση του ύλικου. Δυστυχῶς δὲν ἐδόθη ἡ ἀνάλογη πίστωση για τὴν ἀγορά τῶν καταλλήλων μηχανημάτων για τὴν ἀντιγραφή και διάσωση του μοναδικου αὐτου ύλικου.

3) Έ γ ι ν ε ἡ κ α τ α γ ρ α φ ῆ 89 δίσκων (εἰς διπλοῦν) στὸ εἰδικὸ βιβλίο Εἰ- σαγωγῆς Δίσκων.

4) Έ γ ι ν ε ἡ ε ὑ ρ ε τ ῆ ρ ῖ α σ η και κ α ρ τ ε λ λ ο π ο ἴ ῆ σ η τῶν στοιχείων τῶν δίσκων με εὐρύτερη καταγραφή λημμάτων στη δημοτικὴ και βυζαντινὴ μουσική. Καταρτίστηκαν 1518 καρτέλλες και τοποθετήθηκαν κατὰ χώραν ἀλφαβητικῶς 973.

5) Έ γ ι ν α ν φ ω τ ο τ υ π ῆ σ ε ι ς διαφόρων κειμένων τραγου- διῶν ἀπὸ τὰ χειρόγραφα για τὴ συγκέντρωση του σχετικου ύλικου, πὸ θὰ χρησι- μοποιηθῇ για τὴν έκδοση δίσκων γαμηλίων ἀσμάτων. Επίσης έγινε ἀντιγραφή σὲ κασέτες τραγουδιῶν του ἡπειρωτικου χώρου για νὰ ὑπάρχῃ συγκεντρωμένο ὄλο τὸ ύλικὸ και νὰ μὴν καταστρέφονται οἱ ταινίες ἀπὸ τὴν χρήση και μελέτη του ύλικου.

Δ'. Βραβεύσεις :

"Έγινε ή αξιολόγηση τών υποβαλλομένων για τήν άπονομή τιμητικών διακρίσεων χειρογράφων συλλογών τών έτών 1986-1990 και έχει υποβληθή ή σχετική πρόταση. Πρόκειται για μιá μεγάλη συμβολή τών έξωτερικών αύτων συνεργατών στο έργο και στους σκοπούς τοϋ Κέντρου Λαογραφίας. Διότι έχουμε τήν άπ' εϋθείας και άπό τό στόμα τοϋ λαοϋ καταγραφή υλικοϋ καθώς και με ήχογράφηση, φωτογράφηση, σχεδιασμό κλπ. συλλογή υλικοϋ άπό πρόσωπα, που κατευθύνονται άπό τό Κέντρο και συμπληρώνουν και διορθώνουν τις συλλογές τους. Έτσι τό Κέντρο άποκτá με έλάχιστη χρηματική άμοιβή σπουδαίο υλικό. Δυστυχώς ή βραδεΐα άπονομή τών τιμητικών διακρίσεων λόγω οικονομικών δυσχερειών τής Έπηρεσίας δυσχεραίνει πολύ τό έργο τοϋ Κέντρου στον τομέα τής περισυλλογής και άποταμίευσης σημαντικοϋ υλικοϋ, που είναι ή βάση για τήν έπιστημονική έρευνα.

Ε'. Λαογραφικές άποστολές :

Τό προσωπικό τοϋ Κέντρου πραγματοποίησε έπιτόπιες έρευνητικές λαογραφικές άποστολές ως έξής:

1) Άννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα στο νομό Εϋρυτανίας, 2) Μιράντα Τερζοπούλου στο νομό Λαρίσης, 3) Έλένη Ψυχογιού στο νομό Ήλείας, 4) Έλευθέριος Άλεξάκης στο νομό Βοιωτίας, 5) Παναγιώτης Καμηλάκης στο νομό Πιερίας, 6) Μαρία Άνδρουλάκη στο νομό Αίτωλοακαρνανίας, 7) Ζωή Ρωπαίτου στην έπαρχία Αιγίνης, 8) Άλίκη Παληοδήμου στο νομό Ίωαννίνων και 9) Βασιλική Φάτση στο νομό Μαγνησίας.

"Έγινε έπιτόπια έρευνα για τή μελέτη και συγκέντρωση υλικοϋ μορφών τοϋ βίου με καταγραφή, ήχογράφηση, φωτογράφηση και εικονοσκόπηση. Η έρευνα αύτή στις άνωτέρω γεωγραφικές περιοχές έκάλυψε και τούς τομείς τής τέχνης και τεχνικής, έξελικτικές και μεταφερόμενες μορφές (λειτουργία και προσαρμογή στα νέα δεδομένα, στοιχειά συγκριτικά), μορφές τής πολιτισμικής προσαρμογής τών πληθυσμιακών ομάδων σε σχέση με τό φυσικό περιβάλλον. Έρευνήθηκαν και καταγράφηκαν στοιχεία που χαρακτηρίζουν τήν κοινωνικοπολιτισμική δομή, τήν τοπογραφία και οικονομία τών έρευνηθεισών περιοχών. Η στάση τών πολιτισμικών αύτων μονάδων άναφέρεται σε σχέση με τό όλο οικολογικό σύστημα έντός τής βιόσφαιρας και υπογραμμίζεται ποιάς είναι ό κώδικας συμπεριφορής τους έντός αύτου (π.χ. Εϋρυτανία).

Η είσβολή ξένων τρόπων ζωής κυρίως λόγω τών μέσων μαζικής ενημέρωσης, τής εύκολης επικοινωνίας-συγκοινωνίας κ.ά. και ή ραγδαία έξαφάνιση τών παραδοσιακών μορφών επιβάλλουν τή συγκέντρωση, καταγραφή τών μορφών αύτων τοϋ λαϊ-

κοῦ βίου μὲ συντονισμένη ὁμαδική ἐπιτόπια ἔρευνα μιᾶς συγκεκριμένης κάθε φορά γεωγραφικῆς χώρας καὶ τὴν ἐκτύπωση σὲ ἓνα ἢ δύο τόμους ὅλων τῶν μορφῶν τοῦ ὕλικου τῆς ἐρευνηθείσης περιοχῆς καὶ τῶν συμπερασμάτων μαζί μὲ χαρτογράφηση κλπ. τῶν μορφῶν μὲ τὰ ἐξελικτικά τους στάδια.

Ζ'. Ἐκδόσεις :

- 1) Ἐκτυποῦται ἡ Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου, τόμ. ΚΕ'-ΚΣ' (1981-1986). Ἔχουν ἐκτυπωθῆ 10 τυπογραφικά καὶ εἶναι στὶς τελευταῖες διορθώσεις ἄλλα 15 τυπογραφικά.
- 2) Ἐκτυπώθηκε καὶ κυκλοφόρησε ὁ βος τόμος τῶν Λαογραφικῶν Συμμερίτων τοῦ Γ. Παγκάλου. Ἐτοιμάζεται πρὸς ἐκτύπωση καὶ τὸ σχετικὸ Εὐρετήριο.
- 3) Ἔχει ἐτοιμασθῆ πρὸς ἔκδοση τὸ ὕλικὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν γαμηλίων τραγουδιῶν τῆς Θεσσαλίας πρὸς ἐκτύπωση δίσκων καὶ σχετικῶν φυλλαδίου. Γίνεται ἡ μουσικὴ ἐκλογή γαμηλίων τραγουδιῶν ἀπὸ τὴν λοιπὴ ἡπειρωτικὴ χώρα γιὰ τὴν ἐκτύπωση δίσκων σὲ συνέχεια τοῦ προγράμματος ἐκτύπωσης γαμηλίων δίσκων.

Ζ'. Βιβλιοθήκη :

- 1) Ἐμπλουτίστηκε ἡ Βιβλιοθήκη μὲ 110 ἔντυπα προσερχόμενα ἀπὸ δωρεές.
- 2) Καταγράφηκαν 167 ἔντυπα.

Η'. Μουσικὴ Συλλογή :

Ἐμπλουτίστηκε ἡ μουσικὴ συλλογὴ μὲ τὴν εἰσαγωγὴ 6 μουσειακῶν ἀντικειμένων.

Θ'. Φωτογραφικὸ Τμήμα :

Συγκεντρώθηκε ὕλικὸ ἀπὸ διάφορες μορφές τοῦ βίου ἀπὸ τὶς ἐπιτόπιες ἔρευνες τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἀπὸ τὰ χειρόγραφα, ποὺ κατατίθενται στὸ Κέντρο πρὸς βράβευση.

Ι'. Ἐπιστημονικὰ συνέδρια :

Ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου καὶ συντάκτες ἔλαβαν μέρος στὰ ἐξῆς συνέδρια καὶ συμπόσια:

- 1) Ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου κυρία Ἄννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα στὸ Α' Συμπόσιο Θεσιακῶν μελετῶν: Ἡ Θάσος διὰ μέσου τῶν αἰώνων: Ἱστορία-Τέχνη-Πολιτισμὸς (Θάσος, 1-4 Σεπτεμβρίου 1991) μὲ θέμα: «Ἀνθρακες ὁ θησαυρὸς».
- 2) Ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου κυρία Ἄννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα καὶ ὁ συντάκτης κ. Γεώργ. Αἰκατερινίδης στὸ Α' Συνέδριο Λαογραφίας: Ὁ λαϊκὸς πολιτισμὸς στὴν Αἰτωλοακαρνανία (Ἀγρίνιο 19-20 Ὀκτωβρίου 1991). Ἡ πρώτη μὲ θέμα:

“ Ο Δημήτριος Λουκόπουλος μέσα από τὰ Αἰτωλικά δημοσιεύματά του (Δειγματοληπτική παρουσίαση)», ὁ δεύτερος μὲ τὸ θέμα: «Τὸ Πανηγύρι τ' Ἀι-Συμιοῦ».

3) Ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου κυρία Ἄννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα στὸ 1ο Congrès Méditerranéen d' Ethnologie Historique (Lisbonne, 4-8 Νοεμβρίου 1991) μὲ θέμα: «Ties of Kinship in Greece».

4) Ἡ συντάκτρια τοῦ Κέντρου κυρία Ἑλένη Ψυχογιοῦ στὸ 1ο Πανιμβριακὸ Συμπόσιο (Ἀθήνα, 22 Ἰουνίου 1991) μὲ θέμα «Θυσία ταύρων καὶ νεκρικὰ ἔθιμα στ' Ἀγρίδια τῆς Ἰμβρου».

5) Ὁ συντάκτης τοῦ Κέντρου κ. Ἐλευθέριος Ἀλεξάκης στὸ Δ' Συμπόσιο Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας Ἀττικῆς (Ἄνω Λιόσια, 11-15 Σεπτεμβρίου 1991) μὲ θέμα «Περὶ τῆς Βιτόρας ἢ τοῦ Στοιχειοῦ τοῦ σπιτιοῦ. Ἡ συμβολικὴ συγκρότηση τῆς οἰκογένειας καὶ τῆς συγγένειας στοὺς χωρικοὺς τῆς Ἀττικῆς».

ΙΑ'. Ἐξοπλισμὸς τοῦ Κέντρου :

Δυστυχῶς ἐλλείπει πιστώσεων δὲν ἔγινε καμμία ἀγορὰ καὶ κυρίως τῶν ἀναγκαίων μηχανημάτων, τὰ ὁποῖα ζητήθηκαν, πρὸς ἀντιγραφή τοῦ πολύτιμου καὶ ἀναντικατάστατου ἠχογραφημένου ὕλικου.

ΙΒ'. Κτίριο :

Ἐγινε ἡ ἐγκατάσταση τῆς κεραίας καὶ τοῦ συστήματος Video TV γιὰ τὴν ἐγγραφή ἐκπομπῶν λαογραφικῆς ὕλης πρὸς δημιουργία ἀρχειοῦ ἀναγκαίου γιὰ τὴν συγκριτικὴ μελέτη, ἀλλὰ καὶ τὴ συμπλήρωση στοιχείων κλπ.

ΙΓ'. Προσωπικὸ :

Τὸ Κέντρο ἔχει κυριολεκτικὰ ἀπογυμνωθῆ ἀπὸ τὸ ἀναγκαιότατο προσωπικὸ στηρίζεως, ἀφοῦ μετὰ τὴν συνταξιοδότηση ἢ μετάθεση προσωπικοῦ ἔχει μείνει μὲ μία (1) μόνο γραφέα-ἀποδελτιώτρια ἀντὶ τῶν πέντε (5) πού διέθετε ἄλλοτε, ὅταν ἄλλα Κέντρα εἶχαν ἓναν (1) ἢ κανέναν γραφέα. Συνεπῶς εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ ἐνισχυθῆ τὸ Κέντρο μὲ δύο (2) τουλάχιστον γραφεῖς, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ ἀναγκαιότατο προσωπικὸ ὑποστηρίξεως τῆς ἔρευνας.

Ἡ Διευθύντρια

Ἄννα Παπαμιχαήλ-Κουτρούμπα